# Finansutskottets betänkande

# 1983/84: 45

## om vissa åtgärder för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen (prop. 1983/84: 200)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1983/84: 200 om vissa åtgärder för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen,

de med anledning av propositionen väckta motionerna
1983/84: 2958 av Nic Grönvall (m),
1983/84: 2959 av Rune Torwald m. fl. (c, m, fp),
1983/84: 2960 av Ulf Adelsohn m. fl. (m),
1983/84: 2961 av Stig Josefson m. fl. (c),
1983/84: 2962 av Lars Svensson m. fl. (s),
1983/84: 2963 av Lars Werner m. fl. (vpk),
1983/84: 2964 av Helge Hagberg (s) och Sture Ericson (s),
1983/84: 2965 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp).

Svenska cellulosa- och pappersbruksföreningen och Svenska sågverks- och trävaruexportföreningen har inkommit med gemensam skrivelse i ärendet. Svenska sågverks- och trävaruexportföreningen har dessutom inkommit med en egen skrivelse. Vidare har skrivelser inkommit från Svenska tidningsutgivareföreningen och Svenska pappersindustriarbetareförbundet.

### Propositionen

I proposition 200 har regeringen (finansdepartementet) – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt – föreslagit riksdagen att anta följande av lagrådet granskade lagförslag med vidtagna ändringar:

1. förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto,
2. förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter,
3. förslag till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag.

De i propositionen framlagda lagförslagen återfinns som *bilaga* till detta betänkande.

Föredraganden konstaterar att resultatet av årets lönerörelse tyder på att det finns allvarlig risk för att prisutvecklingen inte kan hållas på den eftersträvade nivån. De träffade avtalen innebär vidare att en betydande del av det under år 1985 tillgängliga löneutrymmet har intecknats. Regeringen har därför bedömt det nödvändigt att omedelbart vidta åtgärder i syfte att begränsa kostnadstrycket och löneglidningen. Regeringen har sålunda nyligen beslutat om ett allmänt prisstopp. I den reviderade finansplanen aviseras även en rad andra åtgärder. Några av dessa kräver lagstiftning. Dessa redovisas i denna proposition.

Förslagen är likviditetsindragning från företag och kommuner, en särskild likviditetsindragning från skogsindustrin samt stopp för höjning av utdelningen på aktier i vissa bolag för verksamhetsåret 1984. Bakgrunden till åtgärderna har närmare behandlats i den reviderade finansplanen.

De två förstnämnda lagförslagen har till syfte att begränsa den omfattande likviditeten i den svenska ekonomin och minska inflationstrycket. Det ena förslaget avser likviditetsindragning från företag och kommuner. Den sker genom att arbetsgivare blir skyldiga att betala in medel på likviditetskonto i riksbanken. Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 betala in ett belopp motsvarande 3 % av den del av 1983 års lönesumma som överstiger 20 milj. kr. Övriga arbetsgivare, staten undantagen, skall betala in 6 % av motsvarande belopp. Hälften skall betalas in senast den 31 augusti 1984 och återstoden senast den 31 januari 1985. Medlen skall stå kvar på likviditetskontot till årsskiftet 1986/87. Ränta utgår med 7 %.

Det andra förslaget avser en särskild likviditetsindragning från skogsindustrin. Depositioner motsvarande 3 % av exportvärdet av skogsprodukter som förs ut ur Sverige under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985 skall betalas in på konto i riksbanken. Medlen skall stå kvar på kontot till den 1 juli 1987 mot en ränta som motsvarar gällande diskonto.

Likviditetsindragningen från kommuner och landsting beräknas uppgå till ca 2 miljarder kronor. De likvida medlen i kommunsektorn uppgick per den 31 december 1983 till närmare 30 miljarder kronor. För näringslivets del beräknas indragningen uppgå till 8 miljarder kronor. De totala likvida medlen i denna sektor var 150 miljarder kronor.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. En motsvarande dispensmöjlighet finns i fråga om exportdeposition. Regeringen får även föreskriva eller i särskilda fall besluta att medel som står inne på likviditetskonto och exportdepositioner skall betalas tillbaka före de tidpunkter som ovan angivits.

Vidare föreslås ett tillfälligt förbud mot höjning av utdelningen på vissa aktier. Förbudet avser svenska aktiebolag med aktier inregistrerade vid Stockholms fondbörs och svenska aktiebolag vars aktier är föremål för handel på den s. k. OTC-marknaden. Det sammanlagda belopp som delas

ut för verksamhetsåret 1984 får inte överstiga den utdelning som lämnades för närmast föregående räkenskapsår.

**Motionerna**

Med anledning av propositionen har följande motionsyrkanden väckts

beträffande *avslag på proposition 200*

2959 av Rune Torwald m. fl. (c, m, fp) vari hemställs
1. att riksdagen i första hand avslår proposition 1983/84: 200,

2960 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – med hänvisning till motiveringen i motion 1983/84: 2933 – hemställs att riksdagen avslår proposition 1983/84: 200,

2961 av Stig Josefson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84: 200,

2965 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari hemställs
1. att riksdagen avslår proposition 1983/84: 200,

beträffande *förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto*

2962 av Lars Svensson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att bevara lika konkurrensvillkor inom handeln,

2963 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs
1. att riksdagen med godkännande av proposition 1983/84: 200 i övrigt beslutar att kommuner, landstingskommuner och kyrkliga kommuner ej skall omfattas av lag om inbetalning på likviditetskonto,
2. att riksdagen beslutar att förutsättningen för återbetalning av medel från likviditetskonto skall vara att medlen används för investeringar i enlighet med vad som anförs i motionen,

2964 av Helge Hagberg (s) och Sture Ericson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dispens för vissa kommuner från skyldigheten att sätta in medel på särskilt konto i riksbanken,

beträffande *förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter*

2958 av Nic Grönvall (m) vari hemställs att riksdagen beslutar, för den händelse bifall ej lämnas till moderata samlingspartiets partimotion i denna fråga, att handelshus, som förvärvar skogsprodukter i eget namn för exportförsäljning, icke skall träffas av reglerna i den föreslagna lagen. Det får ankomma på utskottet att omarbeta lagtext i § 2 i förslaget i överensstämmelse härmed,

2959 av Rune Torwald m. fl. (c, m, fp) vari hemställs

2. att riksdagen i andra hand måtte uttala sig för att depositionsskyldighet vid exportförsäljning av skogsprodukter måtte åvila tillverkaren även i de fall ett svenskt handelshus förmedlar affären,

beträffande *behovet av stabila spelregler*

2965 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av stabila spelregler.

I *motion 2960* (m) anförs, med motivering i 2933 (m), att det inte finns någon rationell ekonomisk-politisk förklaring till regeringens panikpaket. Gemensamt för åtgärderna är att de angriper symptomen och inte orsakerna till pris- och kostnadsstegringarna. I motionen tillbakavisas påståendet att likviditetsdepositionerna skulle påverka löneglidningen. Denna är i stället en effekt av bl. a. företagens behov att rekrytera arbetskraft, anför motionärerna. Tvångsdepositionerna kan däremot ses som ett icke marknadskonformt sätt att dämpa den totala likviditetsutvecklingen i ekonomin. En tänkbar effekt härav, enligt motionärerna, är att de i vissa företag kommer att drabba investeringsmedel.

Påståendet att förbudet att höja aktieutdelningarna nästa år skulle stödja inflationsbekämpningen på det fördelningspolitiska planet tillbakavisas av motionärerna som ett rent nonsensargument. Aktieutdelningarna är obetydliga jämfört med totala lönesumman. Det finns inte något samband mellan aktieutdelning och inflation. Ingrepp av det slag regeringen föreslår förkortar och försvårar företagens planering. Paketet strider därför mot näringslivets berättigade önskan om fasta spelregler.

I *motion 2965* (fp) anförs att vad beträffar kommunerna torde den restriktiva effekten av den föreslagna likviditetsindragningen bli mycket liten. Åtgärden begränsar endast tillfälligt dispositionen av medlen. Kontona kan t. ex. belånas så att andra likvida medel skaffas i stället.

Vad beträffar likviditetsindragningen från företagen, och särskilt den extra indragningen genom exportdepositioner från skogsindustrin, synes den enligt motionärerna innebära ett indirekt erkännande av att devalveringen hösten 1982 var för stor. Genom depositionerna neutraliseras devalveringens effekter. Den önskvärda expansionen inom export- och importkonkurrerande industri främjas inte av en sådan ryckighet i den förda politiken. Det finns ett stort behov av mera stabila spelregler inom den ekonomiska politiken. Exportdepositionerna slår dessutom mycket ojämnt mellan olika företag och kan medföra att exportförsäljningen hålls tillbaka.

Motionärerna anför att påståendet att det tillfälliga förbudet att höja aktieutdelningen skulle vara motiverat av fördelningspolitiska skäl saknar helt grund i både ekonomiska teorier och praktisk erfarenhet.

I *motion 2961* av Stig Josefson m. fl. (c) anförs att de åtgärder regeringen föreslår i stort sett är verkningslösa i den nu etablerade situationen. Förslagen avvisas därför.

**Utskottet**

Möjligheterna att kunna hålla tillbaka pris- och lönekostnadsutvecklingen är avgörande för våra förutsättningar att bibehålla det svenska näringslivets konkurrensförmåga såväl på utlandsmarknaderna som på hemmamarknaden. Utskottet redovisar i betänkande FiU 1983/84: 40 sin syn på det samhällsekonomiska läget och förslag till inriktning av den ekonomiska politiken. Det står emellertid klart att förutsättningarna att nå det inflationsmål som riksdagen antagit för år 1984 på 4 % kraftigt har försämrats i och med de löneavtal som slutits på arbetsmarknaden. Framför allt hotas det mål om 3 % som regeringen uppställt för år 1985. Utskottet redovisar i nämnda betänkande sin syn på behovet att hålla tillbaka inflationen. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i den reviderade finansplanen att det nu är nödvändigt att omedelbart vidta åtgärder i syfte att begränsa kostnadstrycket och löneglidningen.

I *motionerna 2959, 2960, 2961* och 2965 avvisas regeringens förslag till likviditetsindragningar för företag och kommuner samt förslaget om tillfälligt förbud mot höjning av utdelning på aktier.

I *motion 2965* anförs att likviditetskontona och exportdepositionerna endast får begränsade effekter, eftersom de kan belånas så att andra likvida medel skaffas i stället.

Det finns inte något förbud för företagen att pantförskriva tillgångarna i riksbanken och utnyttja dem som underlag för kredit. Genom att belåna dem i bank kan företagen således få likvida medel. Det bör dock uppmärksammas att riksbanken satt ett tak för bankernas totala utlåningsökning till företag och hushåll för 1984 på 4 %. En belåning av medlen på kontona i riksbanken skulle således minska bankernas övriga utlåning. Den totala likviditetsökningen kommer således inte att öka genom att företagen utnyttjar dessa möjligheter. Utskottet tillbakavisar således påståendet att åtgärderna inte skulle få någon likviditetsindragande effekt.

I *motion 2960*, med motivering i motion 2933, hävdas däremot att förslagen får effekter för företagen, nämligen att de kan drabba investeringarna.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande. Syftet med åtgärderna är att de skall dämpa företagens vilja att acceptera alltför snabba kostnadsökningar. Därigenom kan företagen bidra till att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen. Skulle investeringar som är av stor betydelse för ett företags utveckling och för sysselsättningen där äventyras, finns det enligt förslaget i propositionen möjligheter att få dispens från att deponera medel eller att få använda insatta medel vid en tidigare tidpunkt.

Motionärerna hävdar också angående förslaget om förbud mot höjning av aktieutdelningar 1985 att det inte finns något samband mellan aktieutdelningar och inflation. Något sådant samband har emellertid inte anförts i propositionen. Avsikten med förslaget är att den återhållsamhet som regeringen nu kräver av löntagarna också skall kunna krävas av kapitalägarna. Dessutom kommer överskottet i företagen, om det inte delas ut till aktieägarna, att stanna kvar där och kunna användas för produktiva investeringar, vilket kommer både löntagare och kapitalägare till godo.

Utskottet tillstyrker med det anförda att likviditetsbegränsningar och exportdepositioner genomförs samt att ett tillfälligt förbud införs att höja aktieutdelningen 1985. Utskottet avstyrker således motionerna 2959 yrkande 1, 2960, 2961 och 2965 yrkande 1.

Utskottet övergår nu till att behandla utformningen av förslagen och de motioner som väckts med anledning därav.

*Förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto*

I 1 § anges att staten inte är skyldig att betala in medel på likviditetskonto. Av specialmotiveringen i propositionen till nämnda paragraf framgår att undantaget även omfattar de affärsdrivande verken och de allmänna försäkringskassorna men däremot inte av staten ägda bolag. Enligt utskottets mening bör bl. a. av konkurrensneutralitetsskäl antalet undantag vara så få som möjligt. Det finns emellertid staten närstående organ, exempelvis Samhällsföretag, för vilka undantag kan övervägas. Avsikten med de föreslagna stabiliseringspolitiska åtgärderna är självfallet inte att åsidosätta de sociala uppgifterna för Samhällsföretag. Utskottet vill i detta sammanhang peka på de dispensmöjligheter som anges i propositionen. Företag som erhåller stöd av samhället i någon form, t. ex. vissa tidningsföretag, bör, anförs det i propositionen, kunna befrias från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. Utskottet delar denna uppfattning.

I två motioner uppmärksammas konsekvenserna för kommunerna av den föreslagna likviditetsindragningen.

I *motion 2963* (vpk) yrkas att kommunerna skall undantas från skyldigheten att betala in medel på likviditetskonto. Motionärerna anför att om indragningen genomförs får kommunerna än svårare att klara sina uppgifter. Det kommer att bli omöjligt för dem att utveckla sin verksamhet på ett sätt som vore önskvärt med tanke på den fortsatt höga arbetslösheten.

I *motion 2964* anförs att, även om likviditeten i den kommunala sektorn som helhet är god, likviditeten varierar mycket mellan olika kommuner. I motionen föreslås därför att regeringen bör ha möjlighet att ge dispens från insättning på likviditetskonto i de fall kommunens eget finansieringskapital är särskilt litet i förhållande till de externa utgifterna.

De likvida medlen i kommunsektorn uppgick per den 31 december 1983 till närmare 30 miljarder kronor. I propositionen beräknas den föreslagna likviditetsindragningen för kommunsektorns del uppgå till 2 miljarder kronor.

Enligt utskottets bedömning kommer den finansiella utvecklingen i den kommunala sektorn åren 1984 och 1985 att vara god. Utskottet behandlar den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn i ett särskilt betänkande (FiU 1983/84: 39).

De åtgärder som nu bör vidtas för att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen bör, för att undvika snedvridande effekter och kompensationskrav, vara så generellt verkande som möjligt. Utskottet ser det därför som nödvändigt att också den kommunala sektorn omfattas av kravet på likviditetsindragning. Genom att likviditetsindragningen är tillfällig och kommer att återbetalas senast den 30 december 1986 kommer en del av inkomstöverskottet år 1985 att sättas av till framtida utgifter. Därigenom kommer inkomst- och utgiftsökningarna att utvecklas mer i paritet med varandra. Utskottet avstyrker motion 2963 yrkande 1.

Som påpekas i motion 2964 varierar emellertid likviditeten mycket från kommun till kommun. Vissa kommuner har mycket låg likviditet. I propositionen anges att det krävs synnerliga skäl för att medge befrielse helt eller delvis från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. Som exempel på tänkbara dispensfall anges endast företag som riskerar att hamna på obestånd eller få andra allvarliga ekonomiska svårigheter.

Dessa kriterier kan inte tillämpas på kommuner. De kan i ett ekonomiskt besvärligt läge som yttersta åtgärd höja skatten, om inga andra utvägar finns som t. ex. att begränsa utgifterna för delar av verksamheten. Med hänsyn till de negativa effekter på marginalskatter och totalt skattetryck som en höjning av kommunalskatten har finns det emellertid starka skäl att försöka undvika sådana höjningar.

Regeringen har i kompletteringspropositionen föreslagit att ramen för extra skatteutjämningsbidrag skall utvidgas med 90 milj. kr. för år 1985. Avsikten är att dessa medel skall användas för att mildra effekten för de kommuner som har en utsatt finansiell situation. Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns behov att utvidga möjligheterna till dispens från skyldigheten att sätta in medel på likviditetskonto. Motion 2964 avstyrks därmed.

I *motion 2962* anförs att förslaget om likviditetsindragningar innebär att konkurrensneutraliteten bryts för de konsumentföreningar som har flera försäljningsställen och därigenom har en lönesumma som överstiger 20 milj. kr. De konkurrerande företag som har en varuförsörjning uppbyggd på motsvarande sätt men är enskilda enheter har i regel inte en lönesumma som överstiger 20 milj. kr. De blir därmed inte skyldiga att deponera medel på likviditetskonton. Enligt motionärerna bör åtgärder vidtas för att bevara lika konkurrensvillkor inom handeln.

Som utskottet anfört bör likviditetsindragningen tillämpas över så stora områden som möjligt. Av praktiska och administrativa skäl bör emellertid mindre företag kunna undantas från kravet att sätta in medel på likviditetskonton. Dessa kan också förmodas ha en mindre betydande roll för kostnadsutvecklingen. Utskottet anser därför att beloppsgränsen på 20 milj. kr. i lönesumma är väl avvägd.

Att vissa företag med lägre lönesumma undantas från kravet på likviditetsdepositioner innebär samtidigt att de mindre företagen får konkurrensfördelar jämfört med de större företagen. Skulle, som antyds i motion 2962, detta leda till en påtaglig konkurrenssnedvridning i detaljhandelsbranschen av det skälet att företagen ingår i en viss organisationsform men i övrigt konkurrerar på lika villkor, bör detta särskilt uppmärksammas. Ekonomisk-politiska åtgärder som vidtas i ett konjunkturpolitiskt syfte måste ofta med nödvändighet tillgripas med kort varsel. De kan därvid uppfattas som trubbiga och för enskilda företag eller branscher ge upphov till icke avsedda effekter. Utskottet förutsätter att de generella åtgärdernas effekter i dessa avseenden noga följs av regeringen och att kompletterande åtgärder vidtas för att för framtiden undvika uppenbara snedvridningseffekter. Det bör i detta sammanhang noteras att depositionerna är tillfälliga. De kan således inte få några varaktiga effekter på konkurrensvillkoren i branschen. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2962.

I *motion 2963* (vpk) anförs också att återbetalningen av de indragna medlen bör villkoras så att de används för investeringar med syfte att utveckla svensk industri och varaktigt minska arbetslösheten. Om investeringsplaner inte presenteras vid återbetalningen, bör medlen tillfalla statskassan, anser motionärerna.

Utskottet vill i detta sammanhang också redovisa vad Svenska cellulosa- och pappersbruksföreningen samt Svenska sågverks- och trävaruexportföreningen gemensamt anfört i skrivelse till utskottet. Föreningarnas skrivelse är föranledd främst av förslaget om exportdepositioner. Av den totala likviditetsindragningen från skogsindustrin på närmare 2 miljarder kronor torde uppemot 1,2–1,5 miljarder kronor utgöra exportdepositioner. Föreningarna anför att för att inte motverka skogsindustrins vidareutveckling, dess investeringar och fortsatta sysselsättning till gagn för Sveriges ekonomi synes det nödvändigt att utvidga regeringens befogenheter att besluta om förtida återbetalning av erlagda exportdepositioner till skogsindustriföretag i syfte att användas till specificerade investeringsändamål. Skogsindustrin befinner sig i ett skede med stigande investeringar och fortsatt vidareförädling. Investeringarna uppgår många gånger till miljardbelopp och kräver ofta betydande extern upplåning. Det framstår därför som rimligt, anför föreningarna, att företagen bereds möjlighet att för pågående eller nya investeringar kunna ta i anspråk medel från exportdepositioner som innestår på konto i riksbanken.

Eftersom villkoren för beslut om förtida återbetalning enligt förslaget i propositionen är desamma för insättningarna på likviditetskonto som för exportdepositionerna, behandlar utskottet dessa i ett sammanhang.

I likhet med vad som anförs i motion 2963 och i föreningarnas skrivelse anser utskottet det angeläget att de överskott som genereras i företagen och den likviditet de skapar kommer till användning för investeringar, kapacitetsutvidgningar, ökad produktion och sysselsättning. Det finns därför enligt utskottet skäl att överväga hur de medel som deponeras i riksbanken skall kunna användas för dessa syften.

I propositionen sägs beträffande tidigare utbetalning av deponerade belopp att det krävs synnerliga skäl för att en sådan dispens skall ges. Dispensgivningen skall vara mycket restriktiv. Återbetalningsmöjligheterna har lagtekniskt knutits till förutsättningarna för att lämna befrielse, helt eller delvis, från att deponera medel. Några självständiga skäl för att kunna återbetala exempelvis exportdepositioner har således inte angivits. I propositionen anges som exempel på tänkbara dispensfall följande. Om en inbetalning skulle äventyra investeringar av stor betydelse för ett företags utveckling och för sysselsättningen där, bör dispens kunna ges.

Föreningarna gör i sin skrivelse bedömningen att uttalandet i propositionen inte är tillräckligt såsom generell grund för ett beslut om förtida återbetalning av exportdepositioner för investeringsändamål, när ekonomiska svårigheter av närmast obeståndskaraktär inte föreligger.

Enligt utskottets mening bör den tolkningen kunna göras att dispensmöjligheterna också gäller, om en inbetalning eller utebliven förtidsåterbetalning skulle äventyra stora investeringar av avgörande betydelse för företagets utveckling och för bibehållande eller stärkande av dess internationella konkurrenskraft. Med en sådan tolkning synes någon utvidgning av dispensmöjligheterna inte nödvändig.

Förslaget i motion 2963 att återbetalningen alltid, även efter deponeringstidens utgång, skall användas för investeringar skulle, som utskottet ser det, ge åtgärderna ett väsentligt annat innehåll. Möjligheterna att pantförskriva tillgångarna i riksbanken skulle sannolikt inte finnas på samma sätt, eftersom tillgångarna inte längre kan betraktas som företagens egna. Enligt motionärernas förslag skall de tillfalla staten, om inte specificerade investeringsplaner redovisas. Motionärernas förslag innebär enligt utskottets mening ett alltför stort ingrepp i de framlagda förslagen. Ett tillstyrkande av förslagen skulle medföra att regeringen måste utarbeta ett nytt förslag och företa en ny lagrådsgranskning. Detta skulle allvarligt försena åtgärdernas genomförande och därmed omintetgöra den avsedda effekten att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen åren 1984 och 1985. För företagens del skulle ett genomförande av motionärernas förslag innebära att förfoganderätten över tillgångarna på kontona i riksbanken kraftigt begränsades. Kravet att medlen alltid skall användas för investeringar kan

dessutom vara olämpligt i vissa företag, i vissa branscher eller vid vissa tillfällen. De deponerade medlen kan användas även på annat sätt och ändå vara till gagn för företagen och samhället. Utskottet avstyrker således motion 2963 yrkande 2.

*Förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter*

I *motionerna 2958* och *2959* uppmärksammas det sätt på vilket de s. k. handelshusen påverkas av förslaget om exportdepositioner för skogsprodukter. I motion 2959 krävs att riksdagen gör ett uttalande med innebörd att depositionsskyldighet vid exportförsäljning av skogsprodukter måtte åvila tillverkaren även i det fall ett svenskt handelshus förmedlar affären. I motion 2958 yrkas att lagtexten arbetas om så att det av den framgår att handelshus, som förvärvar skogsprodukter i eget namn för exportförsäljning, inte skall vara depositionsskyldiga.

Enligt utskottets mening kan något generellt undantag för vissa exportörer, som föreslås i motionerna, inte komma i fråga. Ett sådant undantag skulle kunna leda till att en stor del av exporten av skogsprodukter skulle ske utan att exportdepositioner inbetalades. Åtgärdens huvudsakliga syfte skulle därmed omintetgöras. Utskottet har emellertid förståelse för de s. k. handelshusens problem. Med den utformning förslaget har kommer handelshusen att drabbas på ett sätt som inte varit avsett. Enligt utskottets mening bör därför de s. k. handelshusen ha möjlighet att av tillverkaren eller bearbetaren erhålla ett belopp som motsvarar det belopp som deponerats. Detta bör framgå genom ett tillägg till 2 §. Utskottet föreslår därför ett sådant tillägg. Motionerna 2958 och 2959 får anses tillgodosedda därmed.

Av 3 § i förslaget till lag om exportdepositioner för skogsprodukter framgår att om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. Även om avsikten med att ange en bestämd dag i månaden är tänkt som en förenkling bör enligt utskottets mening t. ex. också en rutin som nu används av tullverket för valutaomräkning kunna tillämpas. Därigenom blir depositionsunderlaget beräknat på samma sätt som det statistiska värdet i exportanmälan i det fall fakturering sker i utländskt mynt. Härigenom underlättas såväl exportörernas som tullverkets rutiner. Utskottet föreslår därför att 3 § får en ny tredje mening med följande lydelse: Om särskilda skäl föreligger får generaltullstyrelsen föreskriva annan grund för omräkningen.

Enligt vad utskottet erfarit kan exportörerna få mycket svårt att få fram underlag för en riktig deklaration redan till den tionde i månaden efter exportmånaden som anges i 7 §. Det finns risk att tullverket i stor utsträckning måste debitera förseningsränta enligt 14 §. Detta skulle innebära olä-

genheter såväl för exportörerna som för tullverket. Utskottet föreslår därför att tidpunkten för deposition och avlämnande av deklaration förlängs till den 20 i månaden efter exportmånaden.

I en skrivelse till utskottet anför Svenska sågverks- och trävaruexportföreningen att det är felaktigt att – som regeringen föreslagit – lägga exportdepositioner även på exporten av granvaror, som svarar för över 50% av den svenska trävaruexporten. Sågverksindustrin och trävaruexporten nådde goda resultat år 1983. Sedan januari 1984 föreligger en klar eftersläpning i orderingången jämfört med motsvarande månader 1983. Speciellt granmarknaden är utsatt för stora påfrestningar. Orderingången har minskat kraftigt och priserna har varit oförändrade sedan oktober 1983.

Föreningen anför vidare att ur nationell ekonomisk synpunkt torde ett undantag för granvaror vara av jämförelsevis ringa betydelse, medan de sågverk som till övervägande delen är inriktade på granproduktion drabbas av betydande ekonomiska svårigheter – svårigheter som kan påverka sysselsättningsläget negativt. Föreningen yrkar därför att lagtexten ändras så att berörda varuslag av gran undantas från depositionsskyldigheten.

Utskottet har tidigare redovisat de krav som ställs för att företag skall undantas från depositionsskyldighet. Som nämnts bör dispens kunna komma i fråga, om arbetsgivarens ekonomiska ställning är så svag att en inbetalning på konto i riksbanken skulle leda till obestånd eller andra allvarliga ekonomiska svårigheter för honom. Som framgår av Svenska sågverks- och trävaruexportföreningens skrivelse har utvecklingen för sågverksindustrin under år 1983 som helhet varit mycket gynnsam. För de sågverk som till övervägande delen är inriktade på granproduktion kan emellertid ekonomiska svårigheter uppstå. Med hänsyn till att antalet sågverk med endast granproduktion är mycket litet torde det enligt utskottets mening vara rimligare att i dessa fall pröva dispensvägen i stället för att generellt undanta granprodukterna från depositionsskyldigheten. En sådan särbehandling skulle dessutom orsaka trävaruexportörer och tullmyndigheter betydande administrativa svårigheter.

Utskottet anser således att någon ändring inte bör vidtas i lagtexten med anledning av vad som anförts om granprodukter.

*Förslag till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag*

Utskottet har inte något att erinra mot det framlagda förslaget.

*Stabila spelregler för den ekonomiska politiken*

I *motion 2965* (fp) anförs att regeringens åtgärder skapar ryckighet i politiken, vilket skapar svårigheter för den export- och importkonkurrerande industrin. Det finns, anser motionärerna, ett stort behov av mera

stabila spelregler inom den ekonomiska politiken. Liknande tankegångar redovisas också i motion 2960 (2933) (m).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att stabila spelregler skapar goda förutsättningar för och underlättar planeringen av näringslivets utveckling. Det är således inte ett självändamål för statsmakterna att vidta åtgärder som påverkar utvecklingen i samhället. I motion 2956 (fp), som behandlas i betänkande FiU 1983/84: 40, uttrycker samma motionärer viss förståelse för detta. I motionen redovisas följande slutsatser.

Regeringen bör ange ramarna för den ekonomiska politiken inför avtalsförhandlingarna. Det är bra som den nuvarande regeringen gjort att ange ett inflationsmål. Men detta måste understödjas av en stram finanspolitik som ger det trovärdighet. Varje regering måste förbehålla sig rätten att korrigera den ekonomiska politiken om resultatet av avtalsförhandlingarna eller yttre omständigheter kräver det. I princip är det inte fel att regeringen nu vidtagit åtgärder även om de konkreta stegen liksom tidpunkten kan kritiseras.

Utskottet har samma principiella inställning som motionärerna uttrycker i sistnämnda motion. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2965 yrkande 2.

**Hemställan**

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på proposition 1983/84: 200*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2959 yrkande 1, 1983/84: 2960, 1983/84: 2961 och 1983/84: 2965 yrkande 1,
2. beträffande *inbetalning av medel på likviditetskonto*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2962, 1983/84: 2963 och 1983/84: 2964 antar i proposition 1983/84: 200 framlagt förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto,
3. beträffande *exportdepositioner för skogsprodukter*
   att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84: 2958 och 1983/84: 2959 yrkande 2 samt med bifall till vad utskottet anfört antar i proposition 1983/84: 200 framlagt förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter med den ändringen att 2, 3 och 7 §§ erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

| *Regeringens förslag* | *Utskottets förslag* |
|---|---|
| 2 § | |

Skyldig att ställa depositionen är den för vars räkning varan förs ut ur landet. Har varan överlåtits till någon som inte är bosatt här i landet och som för ut den ur landet, skall depositionen ställas av överlåtaren eller, om inte heller denne är bosatt här i landet, den senaste överlåtaren i överlåtelsekedjan som är bosatt här i landet. Depositionsskyldighet föreligger inte när depositionsunderlaget enligt 3 § uppgår till högst 25 000 kronor under en kalendermånad.

| *Regeringens förslag* | *Utskottets förslag* |
| --- | --- |
| | *Om den som är depositionsskyldig inte tillverkat eller bearbetat varan äger han rätt att av tillverkaren eller bearbetaren erhålla ett belopp som motsvarar det belopp som deponerats. Belopp som den depositionsskyldige får tillgång till enligt denna bestämmelse skall jämte ränta betalas tillbaka, när det deponerade beloppet återbetalas. Räntan löper från den dag beloppet erlagts till den depositionsskyldige. I övrigt gäller för räntan föreskrifterna i 12 §.* |
| 3 § | |
| Depositionsbeloppet är 3 procent av varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige (depositionsunderlaget). Om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. Har varan inte överlåtits utgörs depositionsunderlaget av marknadspriset på avsändningsorten med motsvarande tillägg. | Depositionsbeloppet är 3 procent av varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige (depositionsunderlaget). Om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. *Om särskilda skäl föreligger får generaltullstyrelsen föreskriva annan grund för omräkningen.* Har varan inte överlåtits utgörs depositionsunderlaget av marknadspriset på avsändningsorten med motsvarande tillägg. |
| Om särskilda skäl föreligger får depositionsunderlaget utgöras av tillverkarens försäljningspris jämte tillägg som anges i första stycket. | |
| 7 § | |
| Depositionsbelopp fastställs av tullmyndigheten. | |
| Den som är depositionsskyldig enligt 2 § skall till ledning för tullmyndighetens beslut lämna deklaration för kalendermånad under vilken utförsel ägt rum. Deklarationen skall ha kommit in till tullmyndigheten senast den *tionde* i månaden närmast efter den månad då utförseln ägde rum eller, i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, då den depositionsskyldige fick kännedom om att utförseln skett. | Den som är depositionsskyldig enligt 2 § skall till ledning för tullmyndighetens beslut lämna deklaration för kalendermånad under vilken utförsel ägt rum. Deklarationen skall ha kommit in till tullmyndigheten senast den *tjugonde* i månaden närmast efter den månad då utförseln ägde rum eller, i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, då den depositionsskyldige fick kännedom om att utförseln skett. |

*Regeringens förslag* *Utskottets förslag*

I deklarationen skall redovisas de varor enligt 1 § som förts ut ur landet under månaden med angivande av varuslag, tulltaxenummer, kvantitet, värde enligt 3 § samt depositionsbeloppet.

4. beträffande *förbud mot vinstutdelning i vissa aktiebolag*
   att riksdagen antar i proposition 1983/84: 200 framlagt förslag till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag,
5. beträffande *behovet av stabila spelregler*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2965 yrkande 2.

Stockholm den 22 maj 1984

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

*Närvarande*: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Lennart Blom (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

## Reservationer

### 1. Avslag på proposition 1983/84: 200

Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Nils Åsling (c), Lennart Blom (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m) och Margit Gennser (m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Möjligheterna att" och på s. 6 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Prisstegringstakten i den svenska ekonomin ligger alltjämt kvar på en hög nivå, ca 9% i årstakt, trots att den internationella prisstegringstakten successivt avtagit. Prisökningen i år t. o. m. april månad uppgår till 3,1 %. Regeringen har som mål för helåret satt 4%. Det står klart att regeringen kommer att misslyckas med sin inflationspolitik. Lönekostnadsökningarna beräknas nu, trots att alla avtal ännu inte är klara, bli minst 2 procentenheter större än vad regeringen angav som mål i finansplanen i januari. Regeringens åtgärder för att försöka dämpa pris- och löneutvecklingen, nämligen pris- och hyresstopp, likviditetsindragningar från företag och kommuner samt förbud för höjda aktieutdelningar 1985, anser utskottet vara verkningslösa. De utvärderingar som gjorts av tidigare prisstopp har visat att denna typ av åtgärder inte får någon varaktig prisdämpande effekt. Prisstegringarna riskerar i stället att i det långa loppet bli högre. Det

inflationsmål om 3 % som regeringen nu ställer upp för 1985 blir därför inte mer trovärdigt genom prisstoppet för 1984. I likhet med vad som anförs i motionerna 2960, 2965 och 2961 anser utskottet att de åtgärder regeringen föreslår snarare är riktade mot symptomen än mot orsakerna till pris- och kostnadsstegringen.

Utskottet anser det inte särskilt sannolikt att de tillfälliga likviditetsindragningar som regeringen föreslår skall få någon effekt på lönekostnadsutvecklingen. Avtalsrörelsen avseende 1984 och i viss mån 1985 är till stora delar redan avslutad. Likviditetsindragningar och exportdepositioner torde i efterhand inte kunna påverka resultatet av avtalsförhandlingarna. Utskottet skulle för sin del hellre sett att regeringen fört en stramare finanspolitik genom utgiftsbesparingar. Detta hade lett till lägre penningmängdstillväxt, lägre inflation och lägre räntor. Sådana åtgärder är, som utskottet ser det, en nödvändig beståndsdel i en politik för långsiktig ekonomisk utveckling och balans.

Förslaget att förbjuda höjda vinstutdelningar i aktiebolagen 1985 måste betraktas som kosmetika. Påståendet att åtgärden skulle stödja inflationsbekämpningen på det fördelningspolitiska planet saknar all grund i både ekonomiska teorier och praktisk erfarenhet. Utskottet avstyrker därför förslaget.

Enligt utskottets mening förrycker och försvårar de föreslagna åtgärderna och regleringarna företagens planering och agerande. De strider mot näringslivets berättigade krav på fasta spelregler.

Utskottet avstyrker med det anförda regeringens förslag till likviditetsindragningar, exportdepositioner och stopp för höjda aktieutdelningar.

*dels* utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på proposition 1983/84:200*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:2959 yrkande 1, 1983/84:2960, 1983/84:2961 och 1983/84:2965 yrkande 1 avslår proposition 1983/84:200,

**2. Avslag på proposition 1983/84: 200**

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Möjligheterna att" och på s. 6 slutar med "till godo" bort ha följande lydelse:

Efter många år av omvänd fördelningspolitik, där de arbetande tvingats stå tillbaka till förmån för en vinst- och förmögenhetsutveckling inom industri och storfinans, har nu det svenska näringslivet en mycket god likviditet. I propositionen nämns en summa av ca 150 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär det dubbla statliga budgetunderskottet för inne-

varande år. Denna goda likviditet kan hänföras till gjorda rekordvinster och en mycket låg investeringsvilja. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet skäl för likviditetsindragningar och exportdepositioner av minst den storleksordning som föreslås i propositionen. Kommuner och landstingskommuner bör emellertid undantas från kravet på att placera medel på likviditetskonton.

### 3. Inbetalning av medel på likviditetskonto

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "De likvida" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Regeringens ekonomiska politik går ut på att i första hand prioritera ökade vinster inom industrin medan den offentliga sektorn tvingas till återhållsamhet som direkt och indirekt ökar arbetslösheten. Den kommunala sektorn har genom indragningarna av beskattningsrätten för juridiska personer t. o. m. innevarande år berövats över 6 miljarder kronor. De nu föreslagna likviditetsindragningarna skulle minska kommunernas tillgångar med ytterligare 2 miljarder kronor. Utskottet vill bestämt avvisa detta förslag. Det skulle, som anförs i motion 2963, leda till att kommunerna får ännu svårare att klara de uppgifter som åligger dem. Därmed kommer också sysselsättningen i den kommunala sektorn att minska. Enligt utskottets mening bör kommunerna ges möjlighet att på ett aktivt sätt medverka till en rättvisare fördelningspolitik och bidra till att genomföra en politik för full sysselsättning. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 2963 att kommunerna undantas från likviditetsindragningen.

Yrkandet i motion 2964 om undantag för vissa kommuner blir också tillgodosett genom detta ställningstagande.

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet vill" och på s. 10 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Det finns starka skäl att se till att de vinster som genereras i företagen kommer till användning för att öka investeringarna, produktionskapaciteten, produktionen och sysselsättningen i industrisektorn. Därför bör, som föreslås i motion 2963, villkor ställas att investeringsplaner skall presenteras i samband med återbetalningen av de medel som deponerats på likviditetskontot. Om sådana investeringsplaner inte presenteras bör medlen i stället tillfalla staten och användas för en samhälleligt styrd investeringspolitik. En sådan politik bör, som föreslås i motion 2963, utformas för att fylla de strategiska målsättningar för den ekonomiska politiken som angetts i motion 2957.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion 2963 yrkande 2.

*dels* utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *inbetalning av medel på likviditetskonto*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2962 samt med anledning av motion 1983/84: 2964 och med bifall till motion 1983/84: 2963 antar i proposition 1983/84: 200 framlagt förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto med den ändringen att 1, 3 och 7 §§ erhåller följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse:

| *Regeringens förslag* | *Reservantens förslag* |
|---|---|
| 1 § | |
| Arbetsgivare skall betala in medel på räntebärande konto (likviditetskonto) i riksbanken enligt bestämmelserna i denna lag. | |
| Staten är inte *skyldig* att betala in medel på likviditetskonto. | Staten, *landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner* är inte *skyldiga* att betala in medel på likviditetskonto. |
| Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto. | |
| 3 § | |
| *Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 3 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses det underlag för arbetsgivaravgift som anges i 2 § första stycket. Om beloppet inte uppgår till minst 10 000 kronor skall inbetalning på likviditetskonto inte göras.* | (Denna paragraf utgår) |
| 7 § | |
| Det belopp som en arbetsgivare har betalat in på likviditetskonto skall med ränta enligt 6 § av riksbanken betalas tillbaka till arbetsgivaren den 30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall. | |
| | *För att medel skall återbetalas krävs att investeringsplan redovisas av arbetsgivaren för hur medlen skall utnyttjas. Planen skall godkännas av regeringen eller av den myndighet regeringen utser.* |

**4. Behovet av stabila spelregler**

Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Nils Åsling (c), Lennart Blom (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m) och Margit Gennser (m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Ingrepp och regleringar av den typ regeringen nu föreslagit skadar och försvårar företagens planering. Den för svensk industri nödvändiga expansionen hämmas av ryckigheten i den förda ekonomiska politiken. En regering måste alltid ha rätt att vidta åtgärder, om exempelvis resultatet av avtalsförhandlingar eller yttre omständigheter kräver det. Men när regeringen genom att vidta fel åtgärder eller underlåta att vidta lämpliga åtgärder tvingas att komma tillbaka för att korrigera sina egna misstag, uppstår en osäkerhet hos de ekonomiska aktörerna som försvårar eller omöjliggör ett rationellt beslutsfattande.

Utskottet anser att näringslivet har rätt att av en regering kräva stabila spelregler för den ekonomiska politiken. Vad utskottet här anfört med anledning av motion 2165 (fp) bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *behovet av stabila spelregler*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2965 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

*Bilaga*

## 1 Förslag till

## Lag om inbetalning på likviditetskonto

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Arbetsgivare skall betala in medel på räntebärande konto (*likviditetskonto*) i riksbanken enligt bestämmelserna i denna lag.

Staten är inte skyldig att betala in medel på likviditetskonto.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att betala in medel på likviditetskonto.

2 § Andra arbetsgivare än landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 6 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses underlaget för år 1983 för arbetsgivaravgift till folkpensioneringen enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Om beloppet inte uppgår till minst 10000 kronor skall inbetalning inte göras.

För inbetalning enligt första stycket gäller följande. Senast den 31 augusti 1984 skall arbetsgivaren, i avräkning på det slutliga beloppet, betala in ett belopp motsvarande 3 procent av avgiftsunderlaget för preliminär arbetsgivaravgift för år 1983 till folkpensioneringen (*preliminär inbetalning*). Om detta belopp inte uppgår till minst 5000 kronor skall någon preliminär inbetalning på likviditetskonto inte göras. Återstoden av beloppet enligt första stycket skall betalas in senast den 31 januari 1985 (*slutlig inbetalning*).

Om den preliminära inbetalningen överstiger vad arbetsgivaren enligt första stycket skall betala in på likviditetskonto skall riksbanken betala tillbaka överskjutande belopp jämte 7 procent årlig ränta däråfrån inbetalningsdagen. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

3 § Landstingskommuner, kommuner och kyrkliga kommuner skall senast den 31 januari 1985 på likviditetskonto betala in ett belopp motsvarande 3 procent av den del av lönesumman för år 1983 som överstiger 20 miljoner kronor. Med lönesumman avses det underlag för arbetsgivaravgift som anges i 2 § första stycket. Om beloppet inge uppgår till minst 10000 kronor skall inbetalning på likviditetskonto inte göras.

4 § Riksförsäkringsverket skall i god tid före den 31 augusti 1984 och den 31 januari 1985 underrätta varje arbetsgivare om hans skyldighet enligt 2 eller 3 § och därvid ange det belopp som skall inbetalas. Avskrift av sådan underrättelse skall tillställas riksbanken.

Belopp som skall betalas in på likviditetskonto avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

5 § På medel som står inne på likviditetskonto utgår årlig ränta med 7 procent, vilken läggs till kapitalet vid utgången av kalenderår. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

6 § Om inbetalning på likviditetskonto inte sker inom föreskriven tid skall arbetsgivaren betala ränta på beloppet till statsverket. Räntan är 2 procent för varje påbörjad kalendermånad efter den månad då beloppet

rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till och med december 1986.

Ränta enligt första stycket fastställs av riksbanken och skall betalas inom den tid som riksbanken bestämmer i varje särskilt fall. Ränta som inte betalas inom föreskriven tid får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

7 § Det belopp som en arbetsgivare har betalat in på likviditetskonto skall med ränta enligt 6 § av riksbanken betalas tillbaka till arbetsgivaren den 30 december 1986 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller beslutar i särskilda fall.

8 § Riksbankens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

---

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

## 2 Förslag till
## Lag om exportdepositioner för skogsprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § För skogsprodukter som förs ut ur landet under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985 skall en deposition ställas hos staten enligt denna lag.

Med skogsprodukter avses varor hänförliga till tulltaxenummer 44.05–44.15, 47.01 och 48.01–48.08.

2 § Skyldig att ställa depositionen är den för vars räkning varan förs ut ur landet. Har varan överlåtits till någon som inte är bosatt här i landet och som för ut den ur landet, skall depositionen ställas av överlåtaren eller, om inte heller denne är bosatt här i landet, den senaste överlåtaren i överlåtelsekedjan som är bosatt här i landet.

Depositionsskyldighet föreligger inte när depositionsunderlaget enligt 3 § uppgår till högst 25 000 kronor under en kalendermånad.

3 § Depositionsbeloppet är 3 procent av varans försäljningspris med tillägg av fraktkostnader, försäkringspremier och andra omkostnader för varan före avgång från gränsort i Sverige (depositionsunderlaget). Om försäljningspriset bestämts i utländskt myntslag skall det omräknas till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs den femtonde i den månad under vilken exporten skedde. Har varan inte överlåtits utgörs depositionsunderlaget av marknadspriset på avsändningsorten med motsvarande tillägg.

Om särskilda skäl föreligger får depositionsunderlaget utgöras av tillverkarens försäljningspris jämte tillägg som anges i första stycket.

4 § Frågor om depositionsskyldighet enligt denna lag prövas av tullmyndighet, som också kontrollerar efterlevnaden av lagen. Med tullmyndighet avses generaltullstyrelsen eller den underlydande myndighet som är behörig enligt vad generaltullstyrelsen bestämmer.

Bestämmelserna i 35–37 §§ tullagen (1973: 670) skall tillämpas.

5 § Den för vars räkning en vara som avses i 1 § förs ut under där angiven tidsperiod skall i exportanmälan uppge huruvida han är bosatt här i landet och, om så inte är fallet, från vem han förvärvat varan.

Tullmyndigheten får anmoda även överlåtare som inte är bosatt här i landet att lämna upplysning om från vem en vara enligt första stycket förvärvats.

6 § I fall som avses i 2 § första stycket andra meningen skall myndigheten skyndsamt underrätta den som kan vara depositionsskyldig om utförseln.

7 § Depositionsbelopp fastställs av tullmyndigheten.

Den som är depositionsskyldig enligt 2 § skall till ledning för tullmyndighetens beslut lämna deklaration för kalendermånad under vilken utförsel ägt rum. Deklarationen skall ha kommit in till tullmyndigheten senast den tionde i månaden närmast efter den månad då utförseln ägde rum eller,

i fall som avses i 2 § första stycket andra meningen, då den depositionsskyldige fick kännedom om att utförseln skett.

I deklarationen skall redovisas de varor enligt 1 § som förts ut ur landet under månaden med angivande av varuslag, tulltaxenummer, kvantitet, värde enligt 3 § samt depositionsbeloppet.

8 § Depositionsbeloppet skall erläggas till tullmyndigheten senast den dag då deklarationen skall ha kommit in.

9 § Om den depositionsskyldige inte avger deklaration eller om uppgifterna i deklarationen är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för en tillförlitlig beräkning av depositionsbeloppet, får detta bestämmas efter skälig grund.

10 § Tullmyndigheten skall meddela nytt beslut om fastställande av depositionsbeloppet, om verkställd utredning, granskning eller något annat förhållande ger anledning till det. Sådant beslut får inte meddelas efter utgången av år 1985.

11 § Tullmyndigheten skall snarast sätta in erlagda depositionsbelopp på konto i riksbanken.

12 § Deponerade belopp skall betalas tillbaka av riksbanken den 1 juli 1987 eller den tidigare dag som regeringen föreskriver eller i särskilda fall beslutar.

På deponerat belopp löper ränta från dagen för inbetalningen till tullmyndigheten till dess beloppet betalas tillbaka. Räntan betalas ut i samband med återbetalning av det deponerade beloppet. Den beräknas för år efter den räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot och läggs till det deponerade beloppet vid utgången av kalenderår. Öretal som uppkommer vid ränteberäkningen bortfaller.

13 § Om synnerliga skäl föreligger får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen medge befrielse, helt eller delvis, från skyldigheten att ställa deposition.

14 § Om depositionsbelopp inte betalas inom föreskriven tid skall den depositionsskyldige erlägga ränta till staten. Räntan är 2 procent av felande belopp för varje påbörjad kalendermånad räknat från och med den månad då beloppet rätteligen skulle ha betalats till dess inbetalning sker, dock längst till dess deponerat belopp skulle ha betalats tillbaka.

Generaltullstyrelsen får medge befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga ränta, när särskilda skäl föreligger.

15 § Har den som är depositionsskyldig, i deklaration eller annat skriftligt meddelande om sin skyldighet att ställa deposition, lämnat en uppgift som befinns vara oriktig, skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av det depositionsbelopp som ytterligare rätteligen skall ställas.

I fall som avses i 9 § skall den depositionsskyldige påföras en avgift som uppgår till 20 procent av depositionsbeloppet till den del det överstiger det depositionsbelopp som skulle ha fastställts enligt de skriftliga uppgifter som lämnats.

Har depositionsskyldig, som lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna deklaration, frivilligt rättat felet skall avgift inte påföras. Avgift påförs inte heller i samband med rättelse av felräkning eller skrivfel, som uppenbart framgår av deklaration eller annat skriftligt meddelande från den depositionsskyldige.

**16 §** Avgift enligt 15 § får efterges om oriktigheten eller underlåtenheten med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig eller om depositionen avser ett ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket beaktas även utan yrkande, när omständigheterna i ärendet föranleder det.

**17 §** Frågor om ränta enligt 14 § och avgift enligt 15 § prövas av tullmyndigheten.

**18 §** Ränta enligt 14 § och avgift enligt 15 § får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

**19 §** Beslut enligt denna lag som meddelas av någon annan tullmyndighet än generaltullstyrelsen får överklagas hos generaltullstyrelsen genom besvär.

**20 §** Generaltullstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten genom besvär. Kammarrättens beslut får inte överklagas.

**21 §** Vid besvär förs det allmännas talan hos besvärsmyndigheten av den tjänsteman (allmänt ombud) vid generaltullstyrelsen, som regeringen utsett.

**22 §** Beslut enligt denna lag får överklagas endast av den depositionsskyldige eller av det allmänna ombudet.

**23 §** Har en part överklagat ett beslut enligt denna lag får också motparten överklaga beslutet, även om den för honom föreskrivna besvärstiden har gått ut. Motpartens besvär skall ha kommit in till den myndighet eller domstol som har att pröva besvären inom två veckor från utgången av den tid inom vilken de först anförda besvären senast skulle ha anförts.

Återkallas eller förfaller på annat sätt den första besvärstalan är även den senare besvärstalan förfallen.

**24 §** Har deposition ställts eller ränta enligt 14 § eller avgift enligt 15 § erlagts med för högt belopp återbetalas det överskjutande beloppet. Därvid tillämpas 22 § första och andra styckena tullagen (1973: 670).

**25 §** Avgift som avses i 15 § är inte avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. I fall som avses i 2 § första stycket andra meningen föreligger dock ej depositionsskyldighet om överlåtelsen skett före den 25 april 1984.

## 3 Förslag till

## Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller svenska aktiebolag vilka utgett aktier, som under verksamhetsåret 1984 eller del därav,

1. är eller har varit inregistrerade vid Stockholms fondbörs, eller
2. är eller har varit föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kurser på aktierna och att till dessa kurser köpa och sälja sådana aktier.

Med verksamhetsåret 1984 avses i denna lag det räkenskapsår som inleds närmast efter den 1 juli 1983. Är detta verksamhetsår kortare än åtta månader skall verksamhetsåret 1984 anses omfatta även det följande räkenskapsåret.

2 § Aktiebolag som avses i 1 § får inte lämna utdelning för verksamhetsåret 1984 med större sammanlagt belopp än som lämnades för det räkenskapsår som närmast föregick verksamhetsåret 1984. Har fondemission eller ändringar av akties nominella belopp skett under verksamhetsåret får utdelningen på en aktie avrundas uppåt till närmast högre tiotal ören.

Är verksamhetsåret 1984 inte av samma längd som det närmast föregående räkenskapsåret skall vid beräkning av det belopp som får delas ut omräkning ske med hänsyn härtill.

3 § Utan hinder av 2 § får utdelning lämnas på nyemitterade aktier om nyemission har skett i samband med en ökning av bolagets aktiekapital som har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1984. Sådan utdelning får dock för nyemitterad aktie inte överstiga utdelningen på aktie under det närmast föregående räkenskapsåret. Finns aktier av olika slag och är de nyemitterade aktierna av ett slag som redan finns görs jämförelsen enbart med aktier av samma slag. Avser nyemissionen ett nytt slag av aktier får utdelningen på varje sådan aktie inte överstiga genomsnittet av utdelningen på tidigare utgivna aktier.

Vad som nu sagts om utdelning på nyemitterade aktier får också tillämpas på aktier som under verksamhetsåret 1984 getts ut vid utbyte av konvertibla skuldebrev eller på grund av skuldebrev med optionsrätt till nyteckning.

4 § Med utdelning avses vinstutdelning genom utbetalning av pengar till aktieägarna enligt 12 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385), 52 § lagen (1955: 183) om bankrörelse eller 12 kap. försäkringsrörelselagen (1982: 713).

5 § Aktiebolag som lämnar utdelning i strid mot denna lag skall till statsverket inbetala en avgift motsvarande vad som utdelats för mycket. Avgiften fastställs av bankinspektionen. Den får omedelbart drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Restavgift utgår dock inte.

Avgiften får efterges, helt eller delvis, om ett bolag på grund av ursäktligt misstag kommit att dela ut för högt belopp.

Avgiften är inte avdragsgill vid inkomsttaxering.

**6 §** Om det finns särskilda skäl får bankinspektionen medge att utdelning får ske med ett högre belopp än som följer av bestämmelserna i 2 eller 3 §.

**7 §** Bankinspektionens beslut enligt 5 § får överklagas hos kammarrätten genom besvär. Kammarrättens beslut får inte överklagas.

Bankinspektionens beslut enligt 6 § får överklagas hos regeringen genom besvär.

---

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

**Innehåll**

Inledning ..... 1
Propositionen ..... 1
Motionerna ..... 3
Utskottet ..... 5
Förslag till lag om inbetalning på likviditetskonto ..... 6
Förslag till lag om exportdepositioner för skogsprodukter ..... 10
Förslag till lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag ..... 11
Stabila spelregler för den ekonomiska politiken ..... 11
Hemställan ..... 12

*Reservationer*

1. Avslag på proposition 1983/84: 200 (m, c, fp) ..... 14
2. Avslag på proposition 1983/84: 200 (vpk) (motiveringsreservation) ..... 15
3. Inbetalning av medel på likviditetskonto (vpk) ..... 16
4. Behovet av stabila spelregler (m, c, fp) ..... 18

*Bilaga*

Propositionens förslag till
1. Lag om inbetalning på likviditetskonto ..... 19
2. Lag om exportdepositioner för skogsprodukter ..... 21
3. Lag om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag ..... 24

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984